

OGÓLNE WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY I JĘZYK POLSKI

SŁUCHANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- Uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela,
- Wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi,
- Słucha nagrania wzorcowej recytacji
- Określa tematykę wysłuchanego utworu,
- Rozumie polecenia,
- Wymienia informacje zawarte w wysłuchanym tekście,
- Rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym,
- Rozpoznaje smutek, radość, kpinę, ironię jako wyrazy intencji wypowiedzi.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Słucha i rozumie wypowiedzi kolegów oraz nauczyciela jako aktywny uczestnik sytuacji komunikacyjnej, zwłaszcza w czasie pracy grupowej,
- Słucha nagrań recytacji utworów oraz sposobu jego prezentacji,
- Selekcjonuje informacje z wysłuchanego tekstu,
- Rozpoznaje intencje nadawcy wysłuchanego tekstu.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIORÓW INNYCH TEKSTÓW KULTURY

Na poziomie podstawowym uczeń:

- Czyta teksty współczesne i dawne,
- Odczytuje tekst na poziomie dosłownym
- Rozpoznaje i wybiera z tekstu najważniejsze informacje,
- Rozpoznaje nadawcę i adresata wypowiedzi,
- Dostrzega różnorodne motywy postępowania bohaterów,
- W odczytywanym utworze rozpoznaje podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm,
- Czyta utwory liryczne i nazywa cechy liryki jako rodzaju literackiego,

- Odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu,
- Nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi,
- Rozpoznaje obrazy poetyckie,
- Rozróżnia takie gatunki poezji jak psalm, pieśń, hymn
- Rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- Odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,
- Rozumie znaczenie terminów *realizm* i *fantastyka*
- Zna cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania
- Rozróżnia narracje pierwszo- i trzeciooplanową
- Rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu,
- Zna cechy literatury dydaktycznej,
- Rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- Rozumie podstawowe terminy związane z dramatem,
- Wyszukuje potrzebne informacje w encyklopedii i słownikach (ortograficznym, języka polskiego, wyrazów obcych, wyrazów bliskoznacznych),
- Wyszukuje informacje w spisie treści, indeksie, przypisach,
- Odróżnia teksty publicystyczne od innych tekstów,
- Wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym oraz prawnym,
- Rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej,
- Identyfikuje symbole występujące w malarstwie,
- Rozumie znaczenie terminów *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*
- Dostrzega funkcje pozajęzykowych środków wyrazu w sztuce filmowej i teatralnej,
- Rozumie rolę reżysera, aktora, scenografa, charakteryzatora w procesie powstawania filmu lub przedstawienia teatralnego,
- Rozpoznaje związki między dziełem literackim a plastycznym,
- Wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim,
- Odróżnia teksty groteskowe od innego rodzaju utworów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosujące się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji, oraz uwzględniania budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego,

- Próbuje interpretować głosowo czytany lub wygłaszany z pamięci tekst,
- Odczuwa tekst na poziomie metajęzykowym,
- Określa funkcję przeczytanego tekstu,
- Określa nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- Wyjaśnia tytuł utworu,
- Wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, wartościuje ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych,
- Dostrzega perswazję i wartościowanie w czytanim tekście,
- Określa cechy liryki jakor rodzaju literackiego i ilustruje je na przykładach,
- Wskazuje średniówkę w wierszu sylabicznym,
- Określa funkcję środków artystycznego wyrazu, takich jak epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, pytanie retoryczne, symbol, alegoria,
- Analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- Rozpoznaje i analizuje cechy gatunkowe psalmu, pieśni, hymnu,
- Uzasadnia przynależność gatunkową przykładowej noweli, powieści, opowiadania,
- Wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich,
- Posługuje się terminami związanymi z dramatem jako rodzajem literackim,
- Korzysta z encyklopedii i słowników (ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, wyrazów bliskoznacznych),
- Posługuje się spisem treści, indeksem, przypisami,
- Uzasadnia przynależność tekstu prasowego od publicystyki,
- Posługuje się informacją wyszukaną w tekście popularnonaukowym i prawnym,
- Analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej,
- Interpretuje symbole występujące w malarstwie,
- Posługuje się terminami *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*,
- Określa funkcję pozajęzykowych środków wyrazu w sztuce filmowej i teatralnej,
- Określa rolę reżysera, aktora scenografa, charakteryzatora w procesie powstawania filmu lub przedstawienia teatralnego,
- Wyjaśnia związki między dziełem literackim a plastycznym,
- Analizuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim,
- Wyróżnia elementy groteskowe w utworze.

MÓWIENIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- Wypowiada się na podany temat,
- Zachowuje trójdzielną kompozycję wypowiedzi,
- Unika zbędnych powtórzeń wyrazowych,
- Dbą o poprawność gramatyczną wypowiedzi,
- Zna zasady poprawnej wymowy, stosuje się do zasad poprawnego akcentowania wyrazów i zdań,
- Wyraża własne zdanie i popiera je argumentami,
- Rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- Uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury,
- Opisuje wygląd postaci, przedmiotu, krajobraz, sytuację,
- Opowiada treść utworu jedno- i wielowątkowego,
- Streszcza tekst literacki i popularnonaukowy według wcześniej przygotowanego planu,
- Opisuje cechy postaci fikcyjnej,
- Nazywa uczucia własne i bohaterów literackich,
- Dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację,
- Wygłasza z pamięci tekst poetycki i stosuje się do zasad interpunkcji oraz intonacji zdaniowej,
- Wywiązuje się z zaplanowanych zadań związanych z przygotowaniem inscenizacji wybranego utworu,
- Uczestniczy w omówieniu recytacji własnej i kolegów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Płynnie mówi na podany temat, zachowując spójność i logikę wypowiedzi,
- Świadomie porządkuje treści zgodnie z trójdzielną kompozycją wypowiedzi,
- Stosuje zasady poprawności stylistycznej, językowej,
- Wyraźnie i poprawnie wymawia wyrazy,
- Poprawnie akcentuje wyrazy i zdania,
- Uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów,

- Dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- Aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązuje do wypowiedzi przedmówców,
- Posługuje się opisem postaci, krajobrazu, sytuacji,
- Dobiera odpowiednie środki językowe, opowiada treść utworu,
- Charakteryzuje postać fikcyjną, ocenia jej postawę i wyjaśnia motywy działania,
- Analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- Świadomie wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej,
- Próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez prawidłowe stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
- Aktywnie i twórczo uczestniczy w przygotowaniu planu inscenizacji wybranego utworu oraz jego realizacji,
- Krytycznie, rzeczowo omawia i ocenia recytację własną oraz kolegów.

PISANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- Tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- Pisze na podany temat starając się zachować przejrzystą kompozycję, logicznej i spójnej wypowiedzi,
- Stosuje akapity,
- Stara się zachować poprawność językową tworzonego tekstu,
- Dbą o estetykę zapisu oraz poprawność językową ortograficzną i interpunkcyjną,
- Układa tekst, który zawiera prośbę, przeprosiny,
- Uzasadnia swoje zdanie,
- Redaguje opis postaci, krajobrazu, list prywatny, kartkę z dziennika, notatkę, streszczenie, zaproszenie, ogłoszenie, przepis kulinarny,
- Pisze opowiadanie odtwórcze i opowiadanie twórcze z dialogiem,
- Potrafi zastosować narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- Opisuje postaci rzeczywistości i fikcyjne,

- Z pomocą nauczyciela opisuje dzieło malarskie,
- Układa tekst o trójdzielnej kompozycji na tematy mu bliskie, w którym uzasadnia własne zdanie,
- Zna słownictwo oceniające i wyrazy modalne precyzujące stosunek piszącego do wyrażanych treści.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Pisze wypowiedź logiczną, spójną, przejrzystą pod względem kompozycyjnym i poprawną pod względem językowym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym,
- Dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencję nadawcy, np. Prośbę, przeprosiny,
- Posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania,
- Posługuje się odpowiednim słownictwem, redaguje opis, rozprawkę, charakterystykę postaci, kartkę z pamiętnika, recenzję, sprawozdanie, pisma użytkowe, m.in. instrukcję, notatkę w postaci tekstu ciągłego, tabeli, wykresu, mapy pamięci, planu (także dwustopniowego),
- Przekształca tekst epicki w scenopis filmowy.

➤ Znajomość lektur omawianych na zajęciach języka polskiego.

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY II

JĘZYK POLSKI

SŁUCHANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- Uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów
- Próbuje aktywnie uczestniczyć w różnych sytuacjach komunikacyjnych
- Dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną
- Posługuje się informacjami zaczerpniętymi z wysłuchanego tekstu
- Dostrzega językowe i pozajęzykowe środki perswazyjne
- Słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Jako aktywny uczestnik różnych sytuacji komunikacyjnych uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów, rozpoznaje intencje wypowiedzi
- Rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem, odróżnia fakty od opinii, informację od komentarza i oceny,
- Wyciąga wnioski i formułuje uogólnienia n/p wysłuchanego tekstu,
- Dostrzega w wysłuchanym tekście etyczny wymiar językowych i pozajęzykowych środków perswazyjnych.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

Na poziomie podstawowym uczeń:

- Odczytuje teksty na poziomie dosłownym, próbuje odczytać ich sens przenośny i symboliczny,
- Podejmuje próby interpretacji głosowej czytanego tekstu,

- Zadaje pytania do tekstu, określa jego problematykę i temat,
- Wyszukuje cytaty na zadany temat,
- Wybiera z tekstu najważniejsze informacje,
- Nazywa podstawowe środki artystycznego wyrazu w wypowiedzi literackiej,
- Przypisuje utwór do rodzaju literackiego,
- Rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- Rozróżnia narrację,
- Zna wybrane terminy teoretyczno-literackie,
- Rozpoznaje układy rymów,
- Zauważa szyk przestawny,
- Dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- Zna cechy gatunkowe, np. baśni, bajki, legendy, satyry,
- Identyfikuje cechy literatury faktu i autobiografii,
- Zna różnice między charakterystyką bezpośrednią i pośrednią,
- Zna elementy noweli, rozpoznaje cechy dramatu, wywiadu, sentencji,
- Nazywa motywy działania bohaterów,
- korzysta ze słowników, encyklopedii
- rozumie sens powszechnie znanych prawd filozoficznych,
- dostrzega związek między tytułem a treścią artykułu prasowego,
- wskazuje grę słowną, np. w reklamie,
- zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego,
- podejmuje próby wyjaśnienia elementów symbolicznych dzieła malarskiego,
- dostrzega cechy karykatury w literaturze i na rysunku

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- Interpretuje głosowo odczytany tekst,
- Precyzyjnie i trafnie określa temat utworu,
- Wyszukuje cytaty w dłuższej lekturze i posługuje się nimi,
- Przypisuje utwór do określonego rodzaju literackiego i potrafi uzasadnić swój wybór,

- Wykorzystuje źródła tekstowe w celu zdobycia informacji,
- Określa funkcję środków artystycznych i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- Analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- Posługuje się terminami *wiersz stroficzny i ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- Rozumie funkcję szyku przestawnego w tekście,
- Omawia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- Omawia zależność między treścią dzieła a okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- Posługuje się terminem *satyra* dostrzega cechy satyry w różnych tekstach,
- Wskazuje cechy gatunkowe baśni, bajki, fantasy, legendy, podania i przypowieści,
- Odróżnia cechy dziennika od pamiętnika,
- Rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej,
- Rozróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią,
- Uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze,
- Omawia budowę noweli z uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty,
- Omawia budowę dramatu,
- Uzasadnia działania bohatera literackiego,
- Wykorzystuje informacje ze słowników,
- Wskazuje cechy charakterystyczne wywiadu,
- Wskazuje cechy charakterystyczne sentencji i maksymy,
- Odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i stosuje je w swoich wypowiedziach,
- Sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania,
- Odróżnia informacje od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w tekście prasowym,
- Wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie,
- Analizuje i wyjaśnia funkcję gry językowej, np. w reklamie,
- Odróżnia film dokumentalny od fabularnego,
- Omawia funkcje ilustracji i interpretuje dzieło malarskie,
- Omawia cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku.

MÓWIENIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- tworzy wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem kompozycyjnym i językowym,
- próbuje dostosować modulację głosu do celu i treści wypowiedzi,
- dobiera argumenty odpowiednie do tezy,
- podejmuje próby wygłoszenia przemówienia,
- tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, sytuacji,
- streszcza tekst publicystyczny,
- podejmuje próbę samodzielnej charakterystyki,
- przygotowuje pytania i możliwe odpowiedzi do wywiadu z fikcyjną postacią,
- wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem,
- dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej,
- rozpoznaje intencje wypowiedzi,
- wygłasza fragment prozy z pamięci, próbuje go interpretować głosowo,
- uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji i komentuje wypowiedzi innych.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego),
- Porządkuje argumenty według ich ważności,
- Wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu, posługuje się figurami retorycznymi,
- Aktywnie uczestniczy w dyskusji, wyrażając swój stosunek do przedstawionych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców,
- Tworzy opis o różnej funkcji (opis użytkowy, artystyczny, reklamowy),
- Posługuje się informacją i odróżnia ją od komentarza,
- Streszcza tekst publicystyczny według wcześniej przygotowanego planu,
- Charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne,
- Redaguje autocharakterystykę,
- Przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną (uczeń w roli),

- Mówi o swoich uczuciach w sytuacjach konfliktowych i symulowanych,
- Posługuje się cytatem w dyskusji, charakterystyce, opowiadaniu,
- Reaguje na brutalność słowną i manipulacje, dba o kulturę słowa,
- Interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację oraz wypowiedzi koleżanek i kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej.

PISANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- redaguje tekst zgodny z tematem, z zachowaniem logicznej kompozycji,
- stosuje akapity,
- stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi,
- dostosowuje wypowiedź do intencji nadawcy,
- uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dot. czasu powstania utworu,
- w opisie dzieła plastycznego podejmuje próbę wyjaśnienia symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- opisuje przeżycia bohatera, charakteryzuje postaci literackie i rzeczywiste,
- w rozprawce przedstawia logiczne argumenty,
- redaguje: kartkę z dziennika i pamiętnika, dedykację i regulamin, recenzję,
- sporządza opis bibliograficzny książki,
- relacjonuje wydarzenia, streszcza tekst literacki, tworzy podanie i inne formy użytkowe.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- Tworzy logiczną, spójną i zgodną z tematem wypowiedź, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- Stosując odpowiednie słownictwo, układa tekst reklamy, wypowiedz o charakterze informacji i komentarza,
- W opisie dzieła sztuki posługuje się wiedzą dotyczącą czasu jego powstania,
- Opisując dzieło plastyczne, odkrywa symboliczny sens barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- W opowiadaniu twórczym wprowadza elementy świata przedstawionego tworzące realia epoki, w której się toczy akcja,

- W opowiadaniu świadomie stosuje opis przeżyć wewnętrznych bohatera oraz charakterystykę postaci w celu wyjaśnienia motywów jej postępowania,
  - Redaguje rozprawkę, samodzielnie formułuje tezę lub hipotezę, przedstawia logiczną argumentację, ilustruje argumenty odpowiednimi przykładami i cytatami,
  - Redaguje autocharakterystykę, list oficjalny, recenzję, dostosowuje styl do wypowiedzi,
  - W wypowiedzi typu karta z dziennika lub pamiętnika stosuje opis przeżyć,
  - Recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, uwzględniając środki wyrazu typowe dla danego tekstu kultury,
  - Redaguje sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, z zastosowaniem typowych dla tego rodzaju relacji środków językowych,
  - Świadomie stosuje środki językowe zapewniając skrótowość streszczenia,
  - Redaguje przemówienie na tematy związane z doświadczeniem życiowym i lekturą, świadomie stosując wybrane figury retoryczne i cytaty,
  - Przekształca tekst epicki w dramat,
  - Dokonuje starannej redakcji tekstów napisanych ręcznie i na komputerze (umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki, stosuje właściwe odstępy i marginesy, justuje tekst),
  - Rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobate, dezaprobate).
- ✓ Znajomość lektur omawianych na zajęciach języka polskiego.

OGÓLNE WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY III

JĘZYK POLSKI

SŁUCHANIE	
Na poziomie podstawowym uczeń:	Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:
• Podejmuje próby sporządzania notatek na podstawie wysłuchanych wypowiedzi. • Rozumie tekst wysłuchany w różnych sytuacjach komunikacyjnych, takich jak rozmowa, dyskusja, monolog. • Wskazuje środki językowe typowe dla przemówienia. • Wybiera odpowiednie informacje z wysłuchanego wywiadu. • Rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym. • Rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację). • Rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem. • Odróżnia informacje o faktach od opinii. • Słucha wzorcowych recytacji poetyckich i prozatorskich, dostrzega w nich środki artystycznego wyrazu oraz analizuje sposoby prezentacji tekstu.	• Sporządza notatki na podstawie wysłuchanych wypowiedzi. • Analizuje cudze wypowiedzi pod względem logicznym. • Ocenia wysłuchane przemówienie według samodzielnie opracowanych kryteriów. • Prowadzi wywiad, reaguje na wypowiedzi rozmówcy. • Analizuje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym oraz omawia ich funkcje w wypowiedziach i różnych tekstach kultury, zwłaszcza w tekstach literackich i reklamach. • Analizuje cudze wypowiedzi pod względem logicznym.
CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY	
Na poziomie podstawowym uczeń:	Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:
• Eksponuje głośno najważniejsze treści czytanego lub wygłaszanego z pamięci tekstu poetyckiego lub prozatorskiego. • Rozpoznaje w tekście treści przenośne i symboliczne. • Dostrzega aluzję literacką w utworze, przejawy agresji i manipulacji w wypowiedziach. • Odbiera komunikaty pisane, mówione oraz nadawane za pomocą środków audiowizualnych. • Rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie. • Rozpoznaje teksty o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym. • Wskazuje w tekstach elementy języka świadczące o intencjach wypowiedzi, zwłaszcza takich jak aprobata, dezaprobata, negacja, prowokacja. • Określa i ocenia wartość informacyjną tekstu. • Wskazuje cechy stylu potocznego, urzędowego, naukowego i artystycznego. • Dostrzega zróżnicowanie słownictwa – wskazuje wyrazy o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe), archaizmy i neologizmy, rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, wyrazy wieloznaczne. • Wskazuje w wypowiedziach eufemizmy i wulgaryzmy oraz dostrzega negatywne konsekwencje używania wulgaryzmów. • Rozpoznaje cechy kultury i języka swojego regionu.	• Analizuje komunikaty pisane, mówione oraz nadawane za pomocą środków audiowizualnych. • Omawia funkcje przekazów werbalnych i niewerbalnych (dźwięk, obraz). • Wskazuje w tekstach literackich wypowiedzi i elementy pozajęzykowe świadczące o emocjonalnym lub perswazyjnym charakterze. • Wskazuje elementy językowe i pozajęzykowe świadczące o agresji lub manipulacji w wypowiedzi. • Analizuje funkcje stylu potocznego, urzędowego, naukowego i artystycznego w tekście literackim. • Rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście oraz omawia ich funkcję jako gry językowej, np. w reklamie. • Dostrzega zróżnicowanie słownictwa – omawia funkcje wyrazów gwarowych, terminów naukowych w tekstach literackich, np. stosowanie tych typów słownictwa w wypowiedziach bohaterów. • Omawia funkcje archaizmów i neologizmów w tekstach literackich i użytkowych, np. Reklamach. • Rozumie funkcje zastosowania eufemizmów i wulgaryzmów, np. w wypowiedzi bohaterów literackich. • Omawia typowe cechy kultury i języka swojego regionu i porównuje je na tle języka ogólnopolskiego. • Analizuje utwór na poziomie przenośnym i

• Rozpoznaje w tekście treści przenośne i symboliczne oraz uniwersalne. • Precyzyjnie i trafnie określa temat utworu. • Wyszukuje cytaty w dłuższej lekturze i posługuje się nimi, np. jako uzasadnienie argumentacji. • Czerpie informacje z przypisu. • Odnajduje informacje w różnych typach słowników, leksykonach i encyklopediach w formie książkowej i elektronicznej. • Rozumie informacje zawarte w opisie bibliograficznym. • Rozumie funkcje szyku przestawnego w tekście. • Przypisuje utwór do określonego rodzaju literackiego i potrafi uzasadnić swój wybór. • Omawia funkcje tytułu, śródtytułu, motta, apostrofy, puenty w utworze. • Określa funkcje środków artystycznych i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie. • Rozpoznaje i analizuje cechy gatunkowe pieśni, hymnu, fraszki, trenu, satyry, baśni, bajki, opowiadania (obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe), fantasy, legendy, podania i przypowieści, noweli, komedii, tragedii, dramatu. • Zna i wskazuje cechy liryki bezpośredniej, pośredniej, zwrotu do adresata, epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej. • Odróżnia cechy dziennika od pamiętnika. • Rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej. • Rozróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią. • Uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze. • Uzasadnia działania bohatera literackiego. • Wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich. • Wskazuje cechy charakterystyczne artykułu i wywiadu; sentencji i maksymy. • Odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i stosuje je w swoich wypowiedziach. • Odróżnia informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w tekście prasowym. • Analizuje i wyjaśnia funkcję gry językowej, np. w reklamie. • Odróżnia film dokumentalny od fabularnego. • Omawia funkcję ilustracji i interpretuje dzieło malarskie. • Omawia cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku. • Znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych oraz wskazuje przykłady mieszania gatunków. • Zna cechy charakterystyczne reportażu, artykułu, wywiadu, komiksu. • Uwzględnia w analizie specyfikę tekstu kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne.	• symbolicznym. • Dostrzega w tekście ironię. • Porównuje cechy epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej. • Rozpoznaje cechy dramatu antycznego i współczesnego, określa funkcje tekstu pobocznego. • Posługuje się słownikami specjalistycznymi, np. <i>Słownikiem kultury antycznej, słownikiem terminów literackich</i>. • Posługuje się katalogiem bibliotecznym i bibliografią. • Wykorzystuje informacje z przypisu. • Wyróżnia w tekście cechy charakterystyczne reportażu, dziennika, pamiętnika, komedii, komiksu, baśni, przypowieści, legendy. • Dostrzega cechy satyry w różnych tekstach kultury. • Dostrzega w tekście ironię i omawia jej funkcje. • Analizuje niejednorodności stylowe w tekstach kultury i wyjaśnia absurdalność świata przedstawionego w grotesce. • Omawia związki utworu literackiego i innych dzieł sztuki z epoką, prądami filozoficznymi, kierunkami w sztuce, obyczajami, religią itp. • Uwzględnia w interpretacji utworu konteksty biograficzny, historyczny i kulturowy. • Interpretuje głosowo czytany lub wygłaszany z pamięci tekst poetycki lub prozatorski.

MÓWIENIE	
Na poziomie podstawowym uczeń:	Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:
• Moduluje głos w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego znaczenia lub wydźwięku, w odpowiednich sytuacjach wykorzystuje wykrzyknik. • Tworzy spójne wypowiedzi monologowe i dialogowe. • Dąży do precyzyjnego wystawiania się, w tym celu: świadomie dobiera synonimy i antonimy; poprawnie używa związków frazeologicznych; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom; • odpowiednio do celu wypowiedzi przekształca konstrukcje strony biernej i odwrotnie; zamienia formy osobowe czasownika na imiesłowowy i odwrotnie, wykorzystuje partykuły do modyfikowania znaczenia wypowiedzi; • wykorzystuje wiedzę z zakresu fleksji – m.in. stosuje poprawne formy odmiennej części mowy oraz poprawne formy wyrazów w związkach składniowych; używa czasowników dokonanych i niedokonanych; odpowiednich trybów i stron czasownika; wykorzystuje wiedzę z zakresu składni – w zależności od funkcji wypowiedzi uwzględnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, zdania bezpodmiotowe, równoważniki zdań, wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania. • Przestrzega zasad etyki językowej w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, zna granice stosowności slangu młodzieżowego. • Jako nadawca świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu. • Zbiera i porządkuje argumenty według ich ważności. • Uczestniczy w dyskusji, przestrzegając zasad kulturalnej rozmowy, uzasadnia własne zdanie, polemizuje. • Wypowiada się na temat wypowiedzi innych osób. • Wygłasza przemówienie według sporządzonego wcześniej planu, stosuje wołacz w celu osiągnięcia efektów retorycznych, dobiera do przemówienia odpowiednie cytaty spośród podanych. • Wzbogaca opowiadanie opisem, stosuje mowę zależną i niezależną. • Charakteryzuje postać rzeczywistą i literacką, porównuje postaci. • Ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm, nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach.	• Wykorzystuje argumenty poparte odpowiednimi przykładami w celu przekonania innych do własnego stanowiska w dyskusji. • Posługuje się odpowiednio dobranymi figurami retorycznymi podczas wygłaszania przemówienia. • Formułuje i komentuje podsumowanie dyskusji. • Nagrywa wywiad z osobą rzeczywistą według przygotowanego planu (uczeń w roli dziennikarza). • Wprowadza cytaty do przemówienia. • Interpretuje głosowo teksty wygłaszane z pamięci. • Analizuje i ocenia wypowiedzi innych osób pod względem zawartości merytorycznej i poprawności językowej oraz artykulacyjnej.

• Omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, nadzieja, religia, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość. • Operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych, m.in. rozwój psychiczny, moralny i fizyczny człowieka, społeczeństwo i kultura, region i polska. • Wygłasza z pamięci fragmenty prozy i poezji, próbuje podkreślić głosowo ich najważniejsze treści.	
PISANIE	
Na poziomie podstawowym uczeń:	Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:
• Redaguje poprawne logicznie teksty zgodne z tematem, o przejrzystej kompozycji, prawidłowe pod względem stylistycznym i językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym, w tym przede wszystkim: urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie opowiadanie, opis przeżyć i sytuacji, zróżnicowany stylistycznie i funkcjonalnie opis zwykłych przedmiotów i dzieł sztuki, charakterystykę postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, dedykację. • Redaguje list prywatny i oficjalny, kartkę z dziennika i pamiętnika, zaproszenie i ogłoszenie. • Sporządza plan ramowy i szczegółowy tekstu. • Tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi. • Zamienia mowę zależną na niezależną i odwrotnie. • Redaguje streszczenie tekstu literackiego, w którym zastosowano inwersję czasową fabuły, i dłuższego tekstu popularnonaukowego. • Zapisuje wywiad z osobą rzeczywistą lub fikcyjną. • Porównuje postaci literackie i rzeczywiste (ich charaktery, usposobienia, postawy). • Przedstawia logiczną argumentację w wypowiedzi poruszającej tematykę miłości, przyjaźni, śmierci, cierpienia, nadziei, religii, samotności, inności, poczucia wspólnoty, solidarności, sprawiedliwości. • Krytycznie omawia poszczególne elementy tekstów kultury, stosuje odpowiednio dobrane środki wyrazu, uwzględnia w analizie specyfikę tekstu kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne. • Zbiera i porządkuje argumenty według ich ważności. • Wzbogaca opowiadanie opisem, stosuje mowę zależną i niezależną. • Charakteryzuje postać rzeczywistą i literacką, porównuje postaci. • Dobiera do przemówienia odpowiednie cytaty spośród podanych.	• Stosując odpowiednie słownictwo, układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji i komentarza, teksty o charakterze ironicznym; stosuje puentę. • Opisuje i interpretuje dzieło sztuki, uwzględnia w nich odpowiednie konteksty. • Stosuje w opowiadaniu elementy charakterystyki pośredniej bohatera, indywidualizuje język bohatera, a w opowiadaniu twórczym wprowadza elementy świata przedstawionego tworzące realia epoki, w której się toczy akcja, w opowiadaniu świadomie stosuje opis przeżyć wewnętrznych bohatera oraz charakterystykę postaci w celu wyjaśnienia motywów jej postępowania. • Redaguje rozprawkę, samodzielnie formułuje tezę lub hipotezę, przedstawia logiczną argumentację, ilustruje argumenty odpowiednimi przykładami i cytatami, np. z tekstów filozoficznych, łączy sentencje na poparcie prezentowanego stanowiska. • Recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, uwzględniając środki wyrazu typowe dla danego tekstu kultury. • Redaguje sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, z zastosowaniem typowych dla tego rodzaju relacji środków językowych. • Świadomie stosuje środki językowe zapewniające skrótość streszczenia. • Stylizuje język listu na język dawnych epok, uwzględnia realia epoki. • Wzbogaca list, kartkę z dziennika, pamiętnika opisem przeżyć i charakterystyką. • Redaguje do gazetki szkolnej recenzję z dominującą częścią krytyczną. • Sporządza przypisy. • Przekształca tekst epicki w dramat. • Parafrazuje utwory znanych twórców. • Redaguje przemówienie na tematy związane z doświadczeniem życiowym i lekturą, świadomie stosując wybrane figury retoryczne i cytaty.

• Ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. Patriotyzm. • Nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach. • Omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. Miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość. • Dąży do precyzyjnego wypowiedania się, w tym celu: świadomie dobiera synonimy i antonimy; poprawnie używa związków frazeologicznych. • Dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom; odpowiednio do celu wypowiedzi przekształca konstrukcje strony biernej i odwrotnie; zamienia formy osobowe czasownika na imiesłowy i odwrotnie, wykorzystuje partykuły do modyfikowania znaczenia wypowiedzi; • Wykorzystuje wiedzę z zakresu fleksji – m.in. Stosuje poprawne formy odmiennych części mowy oraz poprawne formy wyrazów w związkach składniowych; • Używa czasowników dokonanych i niedokonanych; odpowiednich trybów i stron czasownika; wykorzystuje wiedzę z zakresu składni – w zależności od funkcji wypowiedzi uwzględnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, zdania bezpodmiotowe, równoważniki zdań, wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania. • Stosuje odpowiednie zasady interpunkcyjne. • Dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze (umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki według rozmiaru i kształtu, stosuje właściwe odstępy, wyznacza marginesy i justuje tekst, dokonuje jego korekty, jednocześnie kontrolując autokorektę), poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne i interpunkcyjne. • Operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych, m.in. Rozwój psychiczny, moralny i fizyczny człowieka, społeczeństwo i kultura, region i Polska. • Jako odbiorca świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu.	

✓ Znajomość lektur omawianych na zajęciach języka polskiego.

UWAGA! Szczegółowe wymagania edukacyjne dla klas I – III z JĘZYKA POLSKIEGO dostępne są w Bibliotece szkolnej.

Powyższy dokument opracowano na podstawie materiałów
Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego